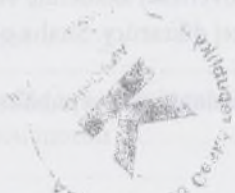

Obsah

Prvý diel

Predhovor • Jaromír Pastorek, predseda SAV	12
--	----

Úvod • Dušan Kováč	14
--------------------------	----

I. časť • Slovenská akadémia vied a slovenská veda na pozadí historického a spoločenského vývoja

1. kapitola • Snahy o inštitucionalizáciu slovenskej vedy pred rokom 1939 • Karol Hollý	21
a) Od Mateja Bela po vznik Matice slovenskej	22
b) Snahy o organizovanie vedy na pôde Matice slovenskej (1863 – 1875)	28
c) Snahy o organizovanie vedy v rokoch 1875 – 1918	32
d) Veda a jej inštitúcie v Československej republike	39
e) Učená spoločnosť Šafárikova	42

2. kapitola • Slovenská akadémia vied a umení • <i>Adam Hudek</i>	55
a) Vedecké inštitúcie a ich postavenie v spoločnosti po 14. marci 1939	56
b) Projekt Slovenskej akadémie vied a umení a jeho realizácia	58
c) Činnosť SAVU do roku 1945	60
3. kapitola • Slovenská akadémia vied a umení v rokoch 1945 – 1952. Prerod SAVU do Slovenskej akadémie vied	
<i>Adam Hudek</i>	69
a) SAVU v obnovenom Československu. Nový zákon o SAVU	69
b) Prvé plány na vybudovanie Československej akadémie vied (ČSAV) a aktivity SAVU	74
c) SAVU v prvých rokoch komunistickej diktatúry. Snaha o implementáciu tzv. socialistickej vedy	76
d) Plány na reorganizáciu vedy v Československej republike	85
4. kapitola • Vznik Slovenskej akadémie vied	89
a) Situácia v spoločnosti a vo vede v rokoch 1952 – 1953 • <i>Adam Hudek</i>	89
b) Príprava na vytvorenie SAV • <i>Jozef Klačka</i>	92
c) Uzákonenie a slávnostné otvorenie SAV • <i>Jozef Klačka</i>	99
d) Organizačná štruktúra SAV v zákone z roku 1953 • <i>Jozef Klačka</i>	100
e) Vzťah SAV a ČSAV v zákone a v základných dokumentoch • <i>Jozef Klačka</i>	103
5. kapitola • Slovenská akadémia vied v zložitých podmienkach komunistickej totality a jej krízy (1953 – 1967)	107
a) Protirečivý vývoj SAV. Vedecký výskum a budovanie pracovísk na pozadí tlakov politickej moci • <i>Adam Hudek</i>	107
b) Centralizačné snahy v spoločnosti a ich odraz vo vzťahu SAV a ČSAV • <i>Adam Hudek,</i> <i>Jozef Klačka</i>	119
c) Vzťah SAV k ČSAV v zákone z roku 1963 • <i>Jozef Klačka</i>	124
d) Vzťah SAV k ostatným vedeckým inštitúciám na Slovensku • <i>Adam Hudek</i>	128
e) Zložitá situácia spoločenskovedných pracovísk • <i>Adam Hudek</i>	131
f) Slovenské „Predjarie“ a jeho odraz vo výskume a v spoločenských aktivitách SAV <i>Adam Hudek, Jozef Klačka</i>	138
6. kapitola • Slovenská akadémia vied v „obrodnom procese“ 1968 – 1969 • <i>Adam Hudek</i>	145
a) Začiatok „obrodného procesu“ a postoj vedeckej komunity v SAV	145
b) Príprava nového zákona o SAV	152
c) Podiel SAV na spoločenských premenách počas tzv. československej jari	156
d) Federalizácia štátu. SAV ako vrcholná vedecká inštitúcia na Slovensku	163

7. kapitola • Obdobie „konsolidácie“ a „normalizácie“ (1969 – 1989)	169
a) Umŕtvená spoločnosť • <i>Adam Hudek</i>	169
b) Personálne zmeny a čistky v SAV po roku 1969 • <i>Adam Hudek</i>	171
c) Novela zákona o SAV z roku 1970 • <i>Adam Hudek</i>	177
d) SAV pod kontrolou politickej moci • <i>Adam Hudek</i>	180
e) Organizačné zmeny – zlučovanie pracovísk, vytváranie centier výskumu <i>Ludmila Nemeskürthyová</i>	188
f) Pomalé a rozpačité zmeny v rokoch tzv. perestrojky • <i>Adam Hudek</i>	190
8. kapitola • Transformácia Slovenskej akadémie vied v rokoch 1989 – 1993 • <i>Dušan Kováč</i>	199
a) Podiel SAV na spoločenských procesoch počas tzv. nežnej revolúcie	199
b) Náprava deformácií spôsobených totalitnou mocou	200
c) Rada vedcov – nový samosprávny orgán	204
d) Prvé demokraticky volené Predsedníctvo SAV	205
e) Systémové zmeny v SAV	208
f) Pokračovanie systémových zmien za druhého ponovembrového Predsedníctva SAV	211
9. kapitola • Základné spoločenské zmeny a vývoj SAV po roku 1993 • <i>Adam Hudek</i>	217
a) Vznik Slovenskej republiky. Postavenie SAV v novom štáte	217
b) SAV na prelome storočí	222
c) Definícia SAV v zákone o SAV z roku 2002	227
d) SAV a integrácia Slovenska do Európskej únie	230
e) Nové výzvy a nové problémy	234

II. časť • Vnútorý vývoj v Slovenskej akadémii vied

1. kapitola • Najvýznamnejšie výsledky vedeckého bádania v SAV v jednotlivých oblastiach vied	243
a) Vedy o dejinách	245
b) Vedy o človeku a spoločnosti	248
c) Vedy o kultúre a umení	251
d) Lekárske vedy	255
e) Chemické a biologické vedy	262
f) Poľnohospodárske a veterinárne vedy	266
g) Matematicko-fyzikálne vedy a informatika	271
h) Vedy o zemi a vesmíre	275
i) Technické vedy	280

2. kapitola • Riadenie vedeckého výskumu v SAV • <i>Kristína Majerová</i>	287
a) Riadiace orgány SAV 1953 – 1989	287
b) Sekcie vied 1953 – 1961	290
c) Vedecké kolégiá SAV 1962 – 1990	291
d) Oddelenia vied, centrá vied SAV	292
e) Pracoviská SAV	293
f) Riadiace orgány SAV po roku 1989	294
3. kapitola • Vedecká výchova v SAV • <i>Alexandra Marčeková</i>	299
a) Ašpirantúra, doktorandské štúdium	299
b) Vedecké hodnosti a kvalifikačné stupne	308
c) Spolupráca s vysokými školami	312
4. kapitola • Zahraničná spolupráca SAV • <i>Lýdia Kamencová</i>	317
a) Vývoj medzinárodnej spolupráce v rôznych obdobiach	317
b) Medziakademické dohody a projektová spolupráca 1953 – 2009	328
c) Zmena postavenia SAV v medzinárodnom kontexte po roku 1993	332
5. kapitola • Finančné, materiálne a personálne zabezpečenie činnosti SAV • <i>Jana Gubášová Baherníková</i>	339
a) Organizácia hospodárskej činnosti	339
b) Hospodárske vzťahy SAV a ČSAV	343
c) Personálne zabezpečenie	344
d) Materiálne zabezpečenie	348
e) Spoločná výkonná výpočtová technika a počítačová sieť	354
6. kapitola • Vydavateľská a patentová činnosť • <i>Júlia Pavlová</i>	359
a) Vydavateľská činnosť	359
b) Patentová činnosť	362
c) Objavy	365
7. kapitola • Vedecké spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied <i>Júlia Pavlová</i>	369
a) História vedeckých spoločností pred vznikom SAV	369
b) Vedecké spoločnosti od roku 1953 do roku 1989	370
c) Vedecké spoločnosti po roku 1989	373
d) Vedecké spoločnosti v súčasnosti	374
e) Činnosť vedeckých spoločností	375

I. časť • Dokumenty

Prvá povojnová správa o stave SAVU	383
Prejav generálneho tajomníka KSS Štefana Baštovanského definujúci hlavné zásady kultúrnej a vedeckej politiky na Slovensku	385
Rezolúcia vedeckých pracovníkov SAVU reagujúca na výsledky 9. zjazdu KSS, určená pre tlač	390
11. 10. 1952. Rokovanie Komisie Zboru povereníkov pre vybudovanie SAV o vzťahu budúcej SAV k rezortným výskumným ústavom, k ČSAV a o návrhu rozpočtu SAV na rok 1953	391
11. 10. 1952. Žiadosť predsedu Komisie Zboru povereníkov pre vybudovanie SAV O. Pavlíka riaditeľovi Ústavu slavistiky AV ZSSR o informáciu o vzťahu celoštátnej Akadémie vied ZSSR k republikovým akadémiám	394
17. 10. 1952. Predseda Správneho zboru SAVU prof. J. Gonda odovzdáva vedenie SAVU prof. O. Pavlíkovi	395
Dokument pre ÚV KSS definujúci zásady kádrovej politiky v budúcej SAV	395
28. 5. 1953. Návrh na uzákonenie Slovenskej akadémie vied, na menovanie prvých funkcionárov s ich charakteristikami a na termín slávnostného otvorenia SAV	399
29. 6. 1953. Zákon o zriadení Slovenskej akadémie vied a dôvodová správa k nemu	404
Reakcia vedenia SAV na nepokoje v Poľsku a revolúciu v Maďarsku v roku 1956	411
12. 11. 1957. Zmena zákona o Československej akadémii vied	416
4. 11. 1958. Prvý Organizačný poriadok SAV je rozpracovaním zákona o SAV z 18. 6. 1953	420
Kritika „kádrových nedostatkov“ v SAV počas politicko-odborných previerok v roku 1958	437
Prejav prezidenta a prvého tajomníka ÚV KSČ Antonína Novotného, ktorý odštartoval proces včleňovania SAV do ČSAV	441
5. 10. 1963. Zákon o Slovenskej akadémii vied	443
4. 1. 1964. Rozpracovanie ustanovení zákona SNR o SAV z 23. 9. 1963 v stanovách SAV	447
Analýza dokumentujúca nutnosť obnovenia sociologického výskumu v socialistickom Československu	458
Zoznam sťažností zástupcov vysokých škôl na dominantné postavenie SAV vo vede a výskume	463
Návrh na odstránenie „prvkov a metód v riadení SAV“, ktoré nezodpovedali „demokratizačným a federalizačným princípom“ z roku 1968	464
15. 6. 1968. Komisia pre prípravu akčného programu SAV navrhuje zásady celoštátnej koordinácie vedy a novej organizačnej štruktúry SAV	468
Reakcia vedúcich pracovníkov slovenských vedeckých inštitúcií na vpád vojsk Varšavskej zmluvy do Československa (21. 8. 1968)	476
1968. Návrh dôvodovej správy k návrhu zákona o SAV vo väzbe na federálnu prestavbu štátu	477
Reakcia Predsedníctva SAV na smrť študenta Jana Palacha	478
1969. Nerealizovaný návrh zákona o SAV ako vrcholnej národnej učenej spoločnosti	479

Verejné vyhlásenie významných členov SAV vyjadrujúce bezvýhradnú podporu normalizačnému vedeniu KSČ	484
Správa o priebehu normalizačného „očistného“ procesu v SAV, spísaná pre ÚV KSS	486
Normalizačný kádrový poriadok ČSAV a SAV, zaistujúci stranícku kontrolu nad personálnymi otázkami	488
20. 12. 1977. Doplnok zákona o SAV publikovaný v Zbierke zákonov čiastka 27/1977 pod číslom 92.	489
6. 1. 1980. Návrh stanov SAV na rozpracovanie ustanovení doplneného zákona o SAV č. 92/1977	495
Prvé návrhy na niektoré demokratizačné opatrenia v rámci SAV – reakcia na začiatok „prestavbového obdobia“ v ČSSR	511
Mimoriadne zasadnutie Predsedníctva SAV reagujúce na začiatok „nežnej revolúcie“	514
2. 2.1990. Dočasné, prvé demokraticky zvolené Predsedníctvo SAV prezentuje svoje programové ciele.	514
1990 Návrh organizácie SAV predpokladajúci zriadenie národných akadémií pôsobiacich pri ČSAV	516
14. 8. 1990. Protestný list Predsedníctva SAV a Koordinačného výboru Rady vedcov SAV proti návrhu vlády začleniť riadenie vedy do ministerstva školstva	518
1992 Zákon SNR o SAV a jemu predchádzajúce opatrenia zabezpečujúce existenciu SAV po zániku ČSAV	520
19. 2. 2002. Zákon o SAV ako samosprávnej vedeckej inštitúcii	522
29. 10. 2009. Vedecká rada SAV ako jeden z troch samosprávnych orgánov SAV sa vo svojej činnosti riadi rokovacím poriadkom	531
19. 12. 2007. Štatút čestného orgánu SAV, Učenej spoločnosti SAV, schválil najvyšší samosprávny orgán SAV, Snem SAV	534
17. 6. 2009. Základná interná norma Štatút SAV rozpracováva ustanovenia zákona 133/2002 Zb.	539
15. 12. 2010. Doplnky a zmeny vykonané Snemom SAV v Štatúte SAV	547
11. 11. 2009. Organizačnú štruktúru SAV a pôsobnosť jej orgánov a organizácií upravuje Organizačný poriadok	549
15. 12. 2010. Základná norma najvyššieho samosprávneho orgánu SAV, Snemu SAV	554

II. časť • Prílohy

Predsedovia SAV	563
Akademici, členovia korešpondenti a členovia Učenej spoločnosti SAV	573
Prehľad zloženia Predsedníctiev SAV v r. 1953 – 2009	583
Výbor Rady vedcov a Snemu SAV 1990 – 2013	587
Zoznam vedeckých kolégií SAV	589
Pracoviská SAV	593
Bibliografia	613
Zoznam skratiek	622
Menný register	624
Summary	629